BIBL. VRIJE UNIV.

26e JAARGANG No. 19 10 FEBRUARI 1951

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visée, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 14, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes. Tel. 2424 — Postrek. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE", GOES.

Abonn.: ƒ 4.— per halfj., buitenl. ƒ 10.— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD: Hoofdartikel: Is Europeesche Federatievorming raadzaam?, 10. — Gedicht. — Uit de Schrift: Onwaardig eten van het waarachtige sacrament (1 Kor. 11 : 23—27). — Kerkelijk leven: Correspondentie (inzake „Amerika"). - Proceskosten studentencorps. — Op en om 't kerkplein: De S van sleutel. — Boekbespreking. — Op verstrooidenreis. — Zending en Evang.: De kwestie van het evangelisten-ambt, 15. — Aan een jongeren tijdgenoot: Het „Turken-boekje". — Groninger Brieven. — Persschouw. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Is Europeesche Federatievorming raadzaam? (X)

De gevolgen van het formeele prijsgeven van de onafhankelijkheid van Nederland

DE CHRISTELIJKE BESCHAVING IN EUROPA.

Nu zeggen sommigen, dat het spreken over niets anders dan democratie, vrijheid, menschelijkheid, enz. inderdaad een verkeerde grondslag zal zijn voor een Vereenigd Europa. Maar, meenen zij, de Europeesche volken hebben toch een gemeenschappelijke christelijke beschaving, en juist die beschaving zou wel degelijk de grondslag van een Vereenigd Europa kunnen zijn.

Als men hierbij werkelijk het Christendom als grondslag voor een Vereenigd Europa wil voorstellen, en niet slechts de z.g. ethische waarden van het Christendom in bond met het humanisme, gelooven wij, dat men inderdaad op datgene wijst, waardoor men tot Europeesch herstel — en tot nauwere samenwerking — zou kunnen komen.

Want datgene, dat Europa eens tot een werkelijke geestelijke eenheid heeft gemaakt, is niet het humanisme, antiek of modern, maar de dienst Gods volgens het Evangelie. De kloof tusschen de Latijnsche en de Germaansche volken is in de vroege Middeleeuwen niet overbrugd door amphitheaters — die waren er niet meer — en ook niet door filmpaleizen, maar door de verkondiging van het Woord Gods in de Kerk. Het was de eenheid van denzelfden heiligen Doop, en de gemeenschap met denzelfden Heiligen Geest, die maakte, dat de volken zich met elkaar konden verzoenen, en zelfs gedeeltelijk vermengen, als ware het om de waarheid van Paulus' prediking voor Colossae (III, 11) te doen blijken. Onder Karel de Groote was hier iets van te zien. Na de ontbinding van het rijk van Clovis en het verval van de Frankische Kerk, was het deze Frankenkoning, die er in slaagde herstel en eendracht te brengen door terugvoering van zijn landen tot de H. Schrift. Kardinaal de Jong schrijft, dat Karel's redevoeringen voor het volk dikwijls echte preeken waren [36]). Inderdaad zagen tijdgenooten hun aardschen koning als een Gideon en een David, die orde en bescherming bracht, en bovenal den strijd des geloofs aanbond naar binnen en naar buiten. Naar buiten: tegen Mooren en Saksers; tegen Longobarden en Avaren. Naar binnen: tegen het bijgeloof en de beeldenvereering in de Kerken, die verplicht werden tot het weer geregeld houden van synoden. De pauselijke invloed, die door Bonifatius sterk was vergroot, werd door Karel weer teruggebracht.

Het is natuurlijk niet moeilijk, om vanuit dezen tijd veel critiek te hebben op Karel de Groote. Inderdaad heeft hij groote fouten gemaakt. Maar het noemen van zijn naam is hier gerechtvaardigd, omdat hij heerscher was over 'n groot Europeesch rijk niet alleen, maar omdat hij ten slotte toch de sleutel hanteerde, die de Europeesche eenheid in die dagen mogelijk maakte. Dat was een politieke geloofseenheid, tamelijk dicht gebonden aan de H. Schrift, die ver uitging boven alle verschillen der stammen. En niet slechts de uiterlijke eenheid werd daardoor mogelijk, maar ook de innerlijke kracht van het groote rijk en de gemeenschappelijke bezieling.

Trouwens, gedurende de geheele Middeleeuwen waren de geesten in Europa bewogen door de gedachte van een „Corpus Christianum", d.i. van een Christenrijk, dat nauw met de eene christelijke Kerk samenhing. Men dacht zich Europa als een eenheid, en de wereld daarbuiten als zendingsgebied. Zoolang die eenheid door trouw van de Kerk niet slechts op schijn berustte, was daar niets tegen.

Thans bestaat deze eenheid echter niet meer.

Het is jammer, dat men onder de voorstanders van onmiddellijke Europeesche eenheid dikwijls hoort spreken over de „gemeenschappelijke christelijke beschaving" der Europeesche volken, alsof de geestelijke eenheid er nog is in Europa. Het is waar, dat de figuur van Karel de Groote een gemeenschappelijke is in de geschiedenis van verschillende Europeesche volken. Maar sedert den tijd van Karel de Groote is er wel het een en ander gebeurd, en daardoor is juist die christelijke beschaving in Europa droevig verscheurd. De verscheurdheid van christelijk Europa is thans wezenlijker dan zijn eenheid.

Zelfs lijkt het ons nog onwaarschijnlijk, dat een herstelde geestelijke eenheid in Europa dadelijk tot een verantwoorde politieke eenheid in Europa zou kunnen leiden. Want de erflanden van Karel den Groote, waarop wij wonen, bestonden reeds in middeleeuwsche tijden uit een zuidwestelijken Latijnschen vleugel, een oostelijken Duitschen vleugel en een min of meer noordelijk middenstuk, dat noch tot dit Duitsche, noch tot het Latijnsche deel behoort, maar een Germaansch stamland vormt, waarin de Latijnsche traditie betrekkelijk veel invloed had. Volgens die stukken is het groote Karolingische rijk uiteengevallen, en nu nog ziet men het Latijnsche Frankrijk, het Germaansche Duitschland en het middenstuk van Zwitserland, Elzas Lotharingen en de Lage Landen naast elkaar. Gedurende eeuwen hebben zich daardoor levensgewoonten tot bewust nageleefde tradities ontwikkeld, die een voorname rol spelen in de nationale politiek. In een federaal Europa zoûden zij deze rol niet meer in die mate kunnen spelen, en nu kan men wel zeggen, dat dat alleen maar toe te juichen is, omdat alle volken tot één volk Gods moeten worden, maar dan vreezen wij toch, dat men deze zaken wat te idealistisch ziet. Men vergete niet, dat ook bekeerde menschen slechts het beginsel der volmaaktheid, en niet de geheele volmaaktheid, bezitten, en slechts geleidelijk — dat is niet plotseling — tot een verandering van nationale instelling kunnen geraken. Geheel zonder nationalen karaktertrek zullen zij nimmer zijn, hetgeen wij veilig kunnen aannemen, daar eenmaal een groote menigte, uit alle natie en stammen en volken en talen den lof zal uitroepen van Hem die op den troon zit (Op. VII, 9).

Wie zich, bij een herstelde geestelijke eenheid in Europa, een hergroepeering van de Europeesche volken wil voorstellen, zal daarom goed doen zijn gedachten niet te richten op de federalisatie van geheel Europa, maar eerder te denken aan een nauwere samenwerking tusschen de Latijnsche landen onderling, de Germaansche landen in het Oosten onderling, en de landen van de middengroep. Voor hen die de Nederlandsche belangen moeten behartigen, beteekent dit laatste natuurlijk niet, dat zij zich in de avonturen van Karel den Stoute moeten storten om een Bourgondisch of Lotharingsch middenrijk te doen herleven. Wijs zijn zij als zij niet trachten zich dieper tusschen Frankrijk en Duitschland in te wringen, maar hun Lotharingsche afstamming op andere wijze benutten. Tegenover hen, die de Nederlanden bij voorkeur aanwijzen als een klein landje, dat over het hoofd gegroeid is door de omliggende mogendheden en dat in 'n staat van burgerlijke onbelangrijkheid verkeert, kan namelijk óók worden gezegd, dat er in de kern van West-Europa naast Frankrijk en Duitschland altijd een derde mogendheid heeft bestaan, waar de Lage Landen een zelfstandige en welgefundeerde voortzetting van uitmaken.

De toestand, waarin de Europeesche christenheid zich bevindt, leent zich echter nauwelijks voor beschouwingen, waarbij wordt gerept over de geestelijke eenheid in Europa. Wie meent, dat het tegenwoordig met de eenheid van de Christenen wel zal meevallen, zal er goed aan doen, het leven van de Christenen eerst nog eens goed te bestudeeren. Dan zal hij kunnen leeren, dat in de H. Schrift staat geschreven, dat 't vergeefsch is om God met menschelijke geboden te eeren, maar dat iedere R. Katholiek verplicht is de geboden der R. Katholieke Kerk na te leven. En ook zal hij kunnen bemerken, dat er Protestanten zijn, die zich door hun eed op de confessie gebonden achten, doch moeilijkheden ondervinden, omdat er ook zijn, die wel dezen eed aflegden, doch zich daardoor niet gebonden achten. En dan zijn er ook, die iedere confessie uit den booze achten en meenen, dat het spreken van de taal van een kerkelijke confessie tekort doet aan de hoogheid Gods.

Wij willen natuurlijk niet zeggen, dat ieder zich even scherp bewust is van deze afwijkingen. Bij velen is de practijk beter dan de leer, en heerscht nog een eenvoudig vertrouwen op Christus, die hen met Zijn Woord en Geest regeert en beschermt. Maar dikwijls zijn zij toch aangewezen op geestelijke leidslieden, die temidden van deze verschillen wel degelijk bewust aan een bepaalden kant staan en die alarm slaan zoodra iemand buiten hun straatje komt. Wie b.v. in het openbaar in eenvoudige taal Christus als den volkomen en eenigen Zaligmaker zou aanduiden, Hoofd der Kerk, door Wien God de Vader hemel en aarde regeert, zou daarom reeds op vele teenen trappen en de woede van velen ontketenen.

Daarom blijft er heden van die z.g. gemeenschappelijke christelijke beschaving in de practijk zoo goed als niets over. De Christenen kunnen samen praten over loonen en prijzen (als ze er hetzelfde belang bij hebben), maar als ze gaan spreken over de verheerlijking Gods, die hun hart moet beheerschen, gaan ze uiteen. Hier zal geen verandering in komen zoolang geen nieuwe bezieling naar de H. Schrift, door de Christenen vaart en hen tot herstel brengt in Hem, naar wien zij zich noemen. Dat herstel is onmisbaar, wil er ooit een eenheid van beteekenis in Europa worden gevonden, en de beste bijdrage die de

[36]) **G. Groen van Prinsterer,** Gesch. van het Vaderland, 11; zie verder **J. de Jong,** Handb. der kerkgesch., II, Utrecht, 1947, 35; **Chr. Dawson,** The making of Europe, London, 1945.